

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 17. aprīlī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Irīna Jansone, senatori Anita Poļakova un Aivars Uminkis

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar Noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā izmeklēšanas prokuratūras prokurora Kaspara Čīmas kasācijas protestu un apsūdzētās /Persona A/ aizstāvja zvērināta advokāta palīga Anatolija Orehova kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 29. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 6. aprīļa spriedumu

[1.1] /Persona A/, personas kods /Personas kods/,

atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 195.¹ panta pirmās daļas un attaisnota.

[1.2] Process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „/Nosaukums/”, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, izbeigts.

[2] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 6. aprīļa spriedumu apsūdzētā /Persona A/ atzīta par nevainīgu un attaisnota pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 195.¹ panta pirmās daļas par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu juridiskajai personai, kas nav valsts institūcija un kas ar likumu pilnvarota pieprasīt informāciju par patieso labuma guvēju, kā arī par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu valsts institūcijai par patieso labuma guvēju.

Attiecībā pret juridisko personu SIA „/Nosaukums/” norādīti identiski noziedzīgā nodarījuma apstākļi.

[3] Ar Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 29. janvāra spriedumu, izskatot krimināllietu apelācijas kārtībā sakarā ar Noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā izmeklēšanas prokuratūras prokurora K. Čīmas apelācijas protestu, Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 6. aprīļa spriedums atcelts pilnībā.

[3.1] /Persona A/ atzīta par vainīgu Krimināllikuma 195.¹ panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīta ar naudas sodu 10 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā jeb 7000 euro.

[3.2] Process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „/Nosaukums/”, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, izbeigts.

[4] Ar Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 29. janvāra spriedumu /Persona A/ atzīta par vainīgu un sodīta par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu juridiskajai personai, kas nav valsts institūcija un kas ar likumu pilnvarota pieprasīt informāciju par patieso labuma guvēju, kā arī par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu valsts institūcijai par patieso labuma guvēju.

[5] Par Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 29. janvāra spriedumu Noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā izmeklēšanas prokuratūras prokurors K. Čīma iesniedzis kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt minēto spriedumu daļā par procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA „Nosaukums/” izbeigšanu un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas protestā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

Apelācijas instances tiesa nepamatoti atzinusi, ka 2022. gada 29. marta lēmumā par procesa piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai uzsākšanu un 2022. gada 28. aprīļa lēmumā par krimināllietas un procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai nodošanu tiesai ietvertā informācija neatbilst Kriminālprocesa likuma 440. panta un 441. panta prasībām, kas liedza juridiskajai personai īstenot tiesības uz aizstāvību, savukārt tiesai spriest par juridiskajai personai izvirzītās apsūdzības pamatotību atbilstoši Kriminālprocesa likuma 548. panta pirmajai daļai.

Apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Kriminālprocesa likuma 548. panta pirmo daļu. Tiesa atzinusi /Persona A/ par vainīgu Krimināllikuma 195.¹ panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Lēmumā par krimināllietas un procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai nodošanu tiesai un tiesas debatēs prokurors ir norādījis un pamatojis, ka Krimināllikuma 195.¹ panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu apsūdzētā /Persona A/ ir izdarījis SIA „Nosaukums/” interesēs un labā, lai, piedaloties publiskajos iepirkumos, gūtu finansiālu labumu un pieredzi, kā arī ir paudis viedokli par SIA „Nosaukums/” piemērojamo piespiedu ietekmēšanas līdzekli. Minētais ir pamats piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai.

Apelācijas instances tiesa nav norādījusi, kādus Kriminālprocesa likuma 440. pantā minētos apstākļus prokurors nav norādījis un kā izpaudies juridiskās personas tiesību uz aizstāvību pārkāpums. Lēmumā par procesa piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai uzsākšanu un lēmumā par krimināllietas un procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai nodošanu tiesai ir norādīti: 1) noziedzīgā nodarījuma apstākļi; 2) fiziskās personas statuss juridiskajā institūcijā; 3) noziedzīgā nodarījuma sekas; 4) juridiskās personas lielums, nodarbošanās veids un zināmais finansiālais stāvoklis. Turklāt norādīts, ka, ņemot vērā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļus, juridiskā persona nevarēja veikt pasākumus, lai novērstu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Tiesa nav izvērtējusi iespēju piemērot Kriminālprocesa likuma 455. panta trešo daļu un grozīt 2022. gada 29. marta lēmumu par procesa piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanas juridiskajai personai uzsākšanu, nepasliktinot SIA „Nosaukums/” stāvokli un nepārkāpjot tās tiesības uz aizstāvību.

[6] Par Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 29. janvāra spriedumu apsūdzētās /Persona A/ aizstāvis A. Orehovs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt spriedumu daļā par /Persona A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu un šajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Apelācijas instances tiesa nepamatoti konstatējusi Krimināllikuma 195.¹ panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva objektu un objektīvo pusi.

Apelācijas instances tiesa nav norādījusi, kāds konkrēts apdraudējums ir radīts vai varēja tikt radīts tautsaimniecības interesēm finanšu – kredīta sfērā, apsūdzētajai /Persona A/ izdarot Krimināllikuma 195.¹ panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. Tiesa nav analizējusi izdarītā noziedzīgā nodarījuma kaitīgumu, kas ir noziedzīgā nodarījuma sastāva svarīgākā objektīvās puses pazīme. Tādējādi tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa

likuma 124. panta pirmās un otrās daļas, 511. panta otrās daļas, 527. panta un 564. panta astotās daļas pārkāpumus, kas atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šī likuma 575. panta trešās daļas izpratnē.

[6.2] Apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi lietā iegūto pierādījumu attiecināmību, pieļaujamību, ticamību un pietiekamību, kā arī nav novērsusi pretrunas pierādījumos, nav noskaidrojusi šo pretrunu iemeslus un nav pamatojusi, kāpēc atsevišķus pierādījumus tā noraida. Tiesa nav sniegusi atzinumus par visiem būtiskiem apstākļiem, kuru izvērtējumam ir nozīme lietas taisnīgā izlemšanā. Tiesas secinājumi pamatoti ar subjektīviem pieņēmumiem, nevis lietā iegūtajiem pierādījumiem vai likumu.

[6.2.1] Tiesa ir selektīvi atreferējusi /Persona B/ 2021. gada 19. martā izdotās pilnvaras saturu. Tiesa secinājusi, ka pēc sava rakstura izsniegtā pilnvara ir komercpilnvara, kas ierakstāma komercreģistrā, un /Persona B/ pilnvarojumā piešķirto tiesību apjoms ir atbilstošs uzņēmuma vadītāja tiesību apjomam un norāda, ka /Persona B/ realizēja faktisko sabiedrības vadību. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka ar minēto pilnvaru /Persona B/ tika pilnvarots iesniegt un saņemt no Iepirkumu uzraudzības biroja jebkādus dokumentus un ziņas par sabiedrības dalību publiskajos iepirkumos, kā arī sabiedrības vārdā iesniegt un saņemt iesniegumus, pieteikumus, paskaidrojumus attiecībā ar valsts pārvaldes iestādēm un trešajām personām visos jautājumos, kas saistīti ar sabiedrības dalību publiskajos iepirkumos. Kasācijas sūdzībā, atsaucoties uz juridiskajā literatūrā pausto par parastās komercpilnvaras saturu, norādīts, ka 2021. gada 19. martā izdotā pilnvara ir uzskatāma par parasto komercpilnvaru Komerclikuma 40. panta pirmās daļas izpratnē, kas pretēji apelācijas instances tiesas norādītajam nav ierakstāma komercreģistrā vai reģistrējama Valsts ieņēmumu dienestā un SIA „Lursoft IT” datu bāzē. Pilnvarojumam ir vairāki likumiskie ierobežojumi, kurus tiesa nav vērtējusi.

Tiesa nepamatoti secinājusi, ka pilnvara: 1) piešķir /Persona B/ tādas pašas tiesības kā uzņēmuma valdes loceklim un dalībniekam; 2) norāda uz vēlmi slēpt to, kurš īsteno patieso uzņēmuma vadību un ir patiesā labuma guvējs. Kasācijas sūdzības iesniedzējs, izklāstot Komerclikuma 221. panta astotajā daļā un 223. panta pirmajā daļā noteikto, norādījis, ka, atšķirībā no valdes locekļa, /Persona B/ ar 2021. gada 19. marta pilnvaru nebija noteikta atlīdzība. /Persona B/ saņēma darba algu saskaņā ar 2021. gada 26. aprīļa darba līgumu. Turklāt ar minēto pilnvaru /Persona B/ netika piešķirtas tiesības lemt par dalībnieku kompetencē ietilpstošajiem jautājumiem, kas noteikti Komerclikuma 210. panta pirmajā daļā.

[6.2.2] Tiesas secinājums, ka SIA „/Nosaukums/” nevarētu piedalīties apsūdzībā norādītajos publiskajos iepirkumos, ja /Persona B/ būtu šīs sabiedrības dalībnieks, nav pamatots ar pierādījumiem un likuma normu.

Tiesa nav ņēmusi vērā Iekšlietu ministrijas Dienesta pārbaudes komisijas 2021. gada 16. jūlija atzinumā Nr. 1-50/305 norādīto, ka: 1) /Persona C/ un /Persona B/ radniecības fakts pats par sevi neliecina par valsts amatpersonas atrašanos interešu konfliktā; 2) dienesta pārbaudes komisija, pārbaudot iepirkuma procedūru materiālus, secinājusi, ka /Persona C/ nav pārkāpusi likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 11. panta pirmajā daļā noteikto.

[6.2.3] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka /Persona A/ apzinājās, ka tieši /Persona B/ ir realizējis uzņēmuma vadību, piesaistot klientus, ņemot aktīvu dalību iepirkumos, veicot sarunas ar piegādātājiem, meklējot finanšu līdzekļus. Tiesa ar pierādījumiem nav pamatojusi secinājumu, ka pēc SIA „/Nosaukums/” pārdošanas /Persona B/ ir piesaistījis klientus, un nav ņēmusi vērā, ka /Persona B/ aktīva dalība iepirkumos bija viņa darba līgumā noteiktais amata pienākums. Tiesa secinājusi, ka pēc SIA „/Nosaukums/” pārdošanas /Persona B/ meklējis un piesaistījis finanšu līdzekļus uzņēmumam, bet nav izvērtējusi /Persona B/ liecībās norādīto par šādas rīcības iemesliem, proti, ka uzņēmumam nebija līdzekļu, lai realizētu kameru iepirkumu, tāpēc tika meklēts aizdevums pirmajai iemaksai.

[6.2.4] Tiesas secinājums, ka starp /Persona B/ un /Persona A/ pastāvošā vienošanās par SIA „/Nosaukums/” atpirkšanu tās neveiksmīgās darbības gadījumā nepārprotami norāda uz fiktīvu SIA „/Nosaukums/” dalībnieka un patiesā labuma guvēja maiņu, ir pamatots ar tiesas subjektīviem pieņēmumiem. Tiesa nav ņēmusi vērā: 1) liecinieka /Persona B/ un apsūdzētās /Persona A/ liecībās norādīto, ka starp viņiem pastāvošās norunas mērķis bija nepazaudēt /Persona A/ uzņēmumā ieguldītos naudas līdzekļus un iespēja /Persona B/ palīdzēt uzturēt apsūdzētās bērņus; 2) liecinieces /Persona C/ liecināto, ka /Persona A/ laulātais /Persona D/ (liecinieka /Persona B/ tēvs) nav aktīvi rūpējies par viņu kopīgiem bērņiem.

[6.3] Tiesa nepamatoti nav piemērojusi Kriminālprocesa likuma 19. panta trešo daļu un visas šaubas par /Persona A/ vainu nav vērtējusi par labu apsūdzētajai. Šaubas par /Persona A/ vainu viņai inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā rada AS „BluOrangeBank” 2021. gada 14. maija vēstulē norādītais, ka SIA „/Nosaukums/” šķietami slēpjamais patiesais labuma guvējs varētu būt kāds no // /Persona B/ ģimenes locekļiem. Apelācijas instances tiesa minēto apstākli nav izvērtējusi.

[6.4] Tiesa nav devusi iespēju SIA „/Nosaukums/” pārstāvim teikt pēdējo vārdu, tādēļ pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 575. panta pirmās daļas 5. punktā norādīto šī likuma būtisko pārkāpumu.

[7] Sakarā ar prokurora kasācijas protestu apsūdzētās /Persona A/ aizstāvis A. Orehovs iesniedzis paskaidrojumus, kuros norādījis, ka apelācijas instances tiesa pamatoti izbeigusi procesu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „/Nosaukums/”. 2022. gada 29. marta lēmumā par procesa uzsākšanu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai un 2022. gada 6. aprīļa lēmumā par šā procesa turpināšanu ietvertais faktisko apstākļu izklāsts neatbilst Kriminālprocesa likuma 439.¹ pantā noteiktajām prasībām un Senāta 2012. gada 4. jūnija lēmumā lietā Nr. SKK-8/2012 norādītajam. Lēmumos ietvertais faktisko apstākļu izklāsts nav pilnīgs un konkrēts, tajos nav analizēta juridiskās personas faktiskā rīcība, darbību raksturs un radītās sekas, nav norādīts uzņēmuma finansiālais stāvoklis, tādējādi tika ierobežotas SIA „/Nosaukums/” tiesības uz aizstāvību.

Par Kriminālprocesa likuma 455. panta trešās daļas piemērošanas iespējamību aizstāvis norādījis, ka tiesa var atzīt par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, tomēr tas nav noteikts kā tiesas imperatīvs pienākums ikvienā gadījumā. Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesa ir konstatējusi juridiskās personas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, Kriminālprocesa likuma 455. panta trešās daļas piemērošana nav iespējama.

Motīvu daļa

[8] Senāts atzīst par nepieciešamu vispirms sniegt vērtējumu apsūdzētās aizstāvja kasācijas sūdzības argumentiem par /Persona A/ vainīgumu viņai inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā.

[8.1] Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmā daļa noteic, ka pārsūdzēšana kasācijas kārtībā ir rakstveida kasācijas protesta vai sūdzības iesniegšana Augstākajā tiesā par tāda apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu, kurš vēl nav stājies spēkā, nolūkā panākt tā atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā vai tā grozīšanu juridisku iemeslu dēļ. Savukārt Kriminālprocesa likuma 569. panta trešā daļa noteic, ka kasācijas instances tiesa pierādījumus lietā no jauna neizvērtē.

Senāts konstatē, ka kasācijas sūdzības argumenti pamatā ir motivēti ar sūdzības autora atšķirīgo viedokli par lietā iegūto pierādījumu vērtējumu un faktiski pauž sūdzības iesniedzēja neapmierinātību ar tiem secinājumiem, kādus izdarījusi apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, un vērsti uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu.

Citāda pierādījumu vērtēšana kasācijas sūdzībā, nekā tos ir vērtējusi apelācijas instances tiesa, nevar būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai.

[8.2] Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka /Persona A/ sniedza apzināti nepatiesas ziņas juridiskajai personai, kas nav valsts institūcija un kas ar likumu pilnvarota pieprasīt informāciju par patieso labuma guvēju, kā arī sniedza apzināti nepatiesas ziņas valsts institūcijai par patieso labuma guvēju.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka no objektīvās puses konkrētais noziedzīgais nodarījums izpaužas kā darbība – nepatiesu ziņu sniegšana juridiskajai personai, kas ir pilnvarota ar likumu pieprasīt informāciju par darījumu un tajā iesaistīto finanšu līdzekļu vai citas mantas patieso īpašnieku vai patieso labuma guvēju, un nepatiesu ziņu sniegšana valsts institūcijai –, noziedzīgais nodarījums ir pabeigts ar minēto darbību izdarīšanas brīdi.

Tiesa ir analizējusi lietā konstatēto faktisko apstākļu atbilstību juridiskajai kvalifikācijai pēc Krimināllikuma 195.¹ panta pirmās daļas. Tiesa, pamatojoties uz lietā esošajiem un pārbaudītajiem pierādījumiem, tajā skaitā apsūdzētās /Persona A/, liecinieku /Persona B/, /Persona E/, /Persona F/, /Persona C/ liecībām, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra (turpmāk – Reģistrs), AS „BlueOrange Bank”, Valsts ieņēmumu dienesta un SIA „Lursoft IT” atbildēs ietvertajām ziņām un citiem rakstveida pierādījumiem lietā, ir konstatējusi /Persona A/ darbībās visas nepieciešamās un obligātās Krimināllikuma 195.¹ panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes un atzinusi, ka apsūdzētās /Persona A/ vainīgums inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā ir pierādīts ārpus saprātīgām šaubām.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka: 1) 2021. gada 18. martā SIA „/Nosaukums/” norēķinu kontu AS „BlueOrange Bank” atvēris /Persona B/, kuram bija paraksta tiesības, lai rīkotos ar to, tostarp attālināti, un kurš bija norādīts kā patiesais labuma guvējs. Konts tika slēgts 2021. gada 22. jūnijā (1. sējuma 57., 60.-69. lapa); 2) 2021. gada 21. aprīlī AS “BlueOrange Bank” juridiskās personas pilnvaras, parakstu un zīmogu paraugu veidlapu aizpildījusi /Persona A/ un norādījusi sevi kā SIA „/Nosaukums/” pārstāvi un vienīgo paraksttiesīgo personu (1. sējuma 64.-67. lapa).

Tiesa secinājusi, ka /Persona B/ atvēra norēķinu kontu bankā, turklāt izdarīja to dienā, kad Reģistrs veica izmaiņas komercreģistrā, saskaņā ar kurām vienīgā SIA „/Nosaukums/” dalībniece un valdes locekle ar paraksta tiesībām, kā arī patiesā labuma guvēja bija norādīta /Persona A/. Tiesa secinājusi, ka SIA „/Nosaukums/” kapitāldaļu pāreja /Persona A/ īpašumā bija formāla, jo /Persona B/, atverot SIA „/Nosaukums/” kontu bankā, norādīja sevi kā vienīgo patieso labuma guvēju, lai arī 2021. gada 12. martā veidlapā – pieteikums izmaiņām – Reģistram sevi kā tādu jau bija norādījusi /Persona A/.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka 2021. gada 12. martā /Persona A/ iesniedza pieteikumu Reģistram, kurā norādīts, ka SIA „/Nosaukums/” patiesā labuma guvēja ir /Persona A/ kā vienīgā sabiedrības dalībniece, un apstiprināja veidlapā ietvertās informācijas patiesumu. 2021. gada 21. aprīlī /Persona A/ sniedza informāciju AS „BlueOrange Bank”, norādot, ka viņa ir SIA „/Nosaukums/” patiesā labuma guvēja. Kā Reģistrs, tā AS “BlueOrange Bank” ietilpst to personu lokā, kuras ir tiesīgas prasīt sniegt informāciju par patiesā labuma guvēju. Savukārt /Persona A/, sniedzot ziņas Reģistram un bankai, bija pienākums sniegt patiesu informāciju.

Tiesa atzinusi, ka noziedzīgo nodarījumu /Persona A/ ir izdarījusi tīši, tas ir, vainīgā persona apzinājusies, ka sniedz nepatiesas ziņas. Noziedzīgais nodarījums ir ar formālu sastāvu, nodarījums ir pabeigts ar minēto darbību izdarīšanas brīdi.

Senāts nekonstatē Kriminālprocesa likuma pārkāpumus pierādījumu vērtēšanā.

Senāts konstatē, ka visus būtiskos atzinumus, kuriem ir nozīme lietas taisnīgā izspriešanā, apelācijas instances tiesa ir motivējusi, un motīvu izklāsta apjoms ļauj saprast, kā tiesa nonākusi pie šiem atzinumiem. Fakts, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs nepiekrīt tiesas motivācijai, nevar būt par pamatu, lai secinātu, ka tiesas spriedums taisīts, pārkāpjot pamatojuma principu.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums šajā daļā atbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512., 564. panta prasībām. Norādot uz minēto Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumiem, kasācijas sūdzības autors faktiski apstrīdējis apelācijas instances tiesas atzinumu par pierādījumu ticamību un pietiekamību /Persona A/ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses esībai.

[8.3] Attiecībā par kasācijas sūdzībā norādītajiem iebildumiem par to, ka tiesa nav devusi iespēju SIA „/Nosaukums/” pārstāvim teikt pēdējo vārdu, Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesas 2024. gada 29. janvāra sēdē SIA “/Nosaukums/” pārstāvis /Persona G/ nav teicis pēdējo vārdu.

Kriminālprocesa likuma 94. panta pirmās daļas 11. un 12. punkts noteic, ka no brīža, kad personai kā juridiskās personas pārstāvim ar procesa virzītāja lēmumu atļauj piedalīties procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu, šai personai ir tiesības mutvārdos vai rakstveidā paust savu attieksmi pret izteikto pieņēmumu, kā arī liecināt vai atteikties sniegt liecību. Atbilstoši minētā panta otrajai daļai – juridiskās personas

pārstāvim tiesā ir tādas pašas tiesības kā apsūdzētajam. Turklāt juridiskās personas pārstāvim procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu tiesību pilnīgai realizācijai par juridiskās personas līdzekļiem ir tiesības uzaicināt aizstāvi. Kriminālprocesa likuma 71. panta 11. punktā ir noteiktas apsūdzētā tiesības pirmās instances tiesā teikt pēdējo vārdu, bet Kriminālprocesa likuma 72. panta otrajā daļā, apelācijas instances tiesas sēdē apsūdzētajam ir noteiktas tādas pašas tiesības kā pirmās instances tiesā.

Kriminālprocesa likuma 86. panta otrās daļas 1. punkts noteic, ka tikai aizstāvamā persona pati pārstāv sevi procesuālajās darbībās, kurās tiek pausts tās subjektīvais viedoklis, arī atteiksmes izteikšanā pret aizdomām vai apsūdzību. Senāts atzīst, ka no Kriminālprocesa likuma 86. panta otrās daļas 3. punkta izriet, ka aizstāvim nav tiesību teikt pēdējo vārdu, jo tikai aizstāvamā persona pati pārstāv sevi procesuālajās darbībās, kurās tiek pausts tās subjektīvais viedoklis. Šajā tiesību normā ir norādīta pēdējā vārda jēga un būtība – pēdējā vārdā tiek pausts subjektīvs viedoklis, bet tāds viedoklis tiek tik cieši saistīts ar tiesību subjektu, ka tiesības to paust nav nošķiramas no paša tiesību subjekta.

Senāts jau agrāk ir norādījis, ka juridiskajai personai procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu nepiemīt tiesības uz pēdējo vārdu. Tiesības uz pēdējo vārdu ir īpaši personiskās tiesības (*iura personalissima*), kas pēc savas būtības nav īstenojamas ne ar aizstāvja, ne pārstāvja starpniecību (*Senāta 2024. gada 29. oktobra lēmuma lietā Nr. SKK-78/2024, 11816006620, [ECLI:LV:AT:2024:1029.11816006620.3.L](#), 5.1. punkts*).

Ievērojot iepriekš izklāstīto apsvērumu kopumu, Senāts atzīst, ka aizstāvja norādītais arguments nerada šaubas par pieņemtā nolēmuma tiesiskumu.

[8.4] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums daļā par apsūdzētās /Persona A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu atstājams negrozīts, bet apsūdzētās /Persona A/ aizstāvja kasācijas sūdzība noraidāma.

[9] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā ir jāsniedz atbilde uz jautājumu, vai apelācijas instances tiesa pamatoti konstatējusi Kriminālprocesa likuma 440. panta un 441. panta pirmās daļas pārkāpumus un izbeigusi procesu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „Nosaukums”.

[9.1] Saistība starp vainojamās fiziskās personas darbību vai bezdarbību un juridiskās personas faktiskajām darbībām ir noteikta Krimināllikuma 12. pantā.

Saskaņā ar Krimināllikuma 12. pantu par noziedzīgu nodarījumu, ko privāto tiesību juridiskās personas interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā izdarījusi fiziskā persona, attiecīgā fiziskā persona saucama pie kriminālatbildības, bet juridiskajai personai var piemērot šajā likumā paredzētos piespiedu ietekmēšanas līdzekļus.

Fiziskā persona vainojama tajā ziņā, ka viņa juridiskās personas prettiesisko vai tiesisko interesi ar savu darbību vai bezdarbību realizē tiesiski neatļautā veidā, par ko Krimināllikuma Sevišķās daļas kādā no pantiem ir paredzēta kriminālatbildība (*Krastiņš U. 70.¹ panta komentārs. Grām.: Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII² nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Krastiņš U., Liholaja V. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 307. lpp.*).

Kriminālprocesa likuma 440. pantā noteikts, ka pirmstiesas procesā piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanai juridiskajai personai noskaidro: 1) noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļus; 2) fiziskās personas, ja tāda zināma, statusu juridiskās personas institūcijās; 3) juridiskās personas faktisko rīcību; 4) juridiskās personas veikto darbību raksturu un radušās sekas; 5) juridiskās personas veiktos pasākumus, lai novērstu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; 6) juridiskās personas lielumu, nodarbošanās veidu un finansiālo stāvokli. Savukārt šī likuma 441.² pants noteic, ka lēmumā par procesa piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai nodošanu tiesai prokurors papildus vispārējām prasībām norāda šā likuma 440. pantā minētos apstākļus un pamatojumu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai, kā arī juridiskās personas nosaukumu, reģistrācijas numuru un juridisko adresi.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 548. panta pirmās daļas 1.-3. punktam, izskatot procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai materiālus, tiesai jāizlemj: 1) vai ir noticis noziedzīgs nodarījums; 2) vai ir noskaidroti šā likuma 440. pantā minētie apstākļi; 3) vai noziedzīgs nodarījums izdarīts juridiskās personas interesēs, labā vai nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā.

Senāts norāda, ka pret juridisko personu procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu izteiktā pieņēmuma saturā jāiekļauj noteikti pamatelementi un tie neaprobežojas tikai ar fiziskai personai celtās apsūdzības būtību.

Ievērojot iepriekš minēto, secināms, ka pierādāmie apstākļi par juridiskajai personai izteikto pieņēmumu procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu aptver Kriminālprocesa likuma 440. pantā norādītos apstākļus, tas ir, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļus, kā arī fiziskas personas statusu juridiskās personas institūcijās, juridiskās personas faktisko rīcību, tās veikto darbību raksturu un sekas, juridiskās personas veiktos pasākumus, lai novērstu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, juridiskās personas lielumu, nodarbošanās veidu un finansiālo stāvokli.

[9.2] Senāts konstatē, ka 2022. gada 29. marta lēmumā par procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai uzsākšanu, gan 2022. gada 28. aprīļa lēmumā par krimināllietas un procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai nodošanu tiesai ir norādīts fiziskās personas statuss juridiskajā personā, kā arī lēmumā par krimināllietas un procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai nodošanu tiesai ir norādītas noziedzīga nodarījuma sekas, juridiskās personas zināmais finansiālais stāvoklis un nodarbošanās veids, un atzīst kasācijas protestu par pamatotu.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti secinājusi, ka juridiskajai personai nav iespējams īstenot savas tiesības, jo procesuālajos dokumentos nav atspoguļotas ziņas par juridiskās personas noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļiem, tās faktisko rīcību, veikto darbību raksturu un sekām.

Apelācijas instances tiesa atzinusi par pierādītu, ka /Persona A/ AS „BlueOrange Bank” sniedza apzināti nepatiesas ziņas par SIA „/Nosaukums/” piesaistīto norēķinu kontu Nr. /konta numurs 1/ un Nr. /konta numurs 2/ patieso labuma guvēju, tostarp, lai SIA „/Nosaukums/” varētu piedalīties Iekšlietu ministrijas Informācijas centra rīkotajos iepirkumos ar identifikācijas Nr. /numurs 1/ „/Nosaukums A/” un Nr. /numurs 2/ „/Nosaukums B/”. Tādējādi apelācijas instances tiesa ir konstatējusi, ka noziedzīgo nodarījumu izdarījusi SIA „/Nosaukums/” valdes locekle /Persona A/, turklāt faktiski tas izdarīts SIA „/Nosaukums/” interesēs.

Senāts atzīst par pamatotiem kasācijas protestā paustos argumentus par to, ka SIA „/Nosaukums/” darbības un griba ir pielīdzināma un izriet no fiziskās personas darbībām un gribas, kas izpaudās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā nolūkā piedalīties publiskajos iepirkumos.

[9.3] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Kriminālprocesa likuma 440. pantu un 441. panta pirmo daļu, kas novedis pie Kriminālprocesa likuma būtiska pārkāpuma šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, tādējādi apelācijas instances tiesas spriedums atceļams daļā par procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA „/Nosaukums/” izbeigšanu un atceltajā daļā lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pārējā daļā spriedums atstājams negrozīts, jo apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu, nav pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumus vai Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas varētu būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai vai grozīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 29. janvāra spriedumu daļā par procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA „Nosaukums”, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, izbeigšanu;

atceltajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesā;

pārējā daļā Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 29. janvāra spriedumu atstāt negrozītu;

apsūdzētās /Persona A/ aizstāvja zvērināta advokāta palīga Anatolija Orehova kasācijas sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

I. Jansone A. Poļakova A. Uminskis